Uudenmaankatu 4–6 B, FI-00120 Helsinki
+358 9 8561 0300
juristiliitto.fi

Juristiliiton kannanotto valtion vuoden 2027 talousarvioesityksestä

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027 (HE 175/2026 vp), pääluokka 25

Oikeusvaltiota ei saa murentaa.

Juristiliitto pitää useiden oikeudenhoidon toimijoiden lakivaliokunnalle esittämiä huolia oikeudenhoidon resurssitarpeista erittäin vakavina ja yhdymme näihin näkemyksiin. Juristiliitto edustaa 16 000 juristia ja oikeustieteen opiskelijaa. Jäsenistömme ja jäsenjärjestömme avulla tunnemme laajasti suomalaista oikeudenhoitoa ja sen nykyiset ongelmakohdat.

Vuoden 2027 talousarvioesitys ei turvaa oikeudenhoidolle vakaata ja riittävää rahoitusta, vaikka oikeusministeriön hallinnonalan tehtävät, asiamäärät ja kustannukset kasvavat. Oikeusvaltio kuuluu valtion ydintehtäviin. Oikeusvaltion rahoitusta ei tule käsitellä yleisenä sopeutuskohteena ilman, että riittävässä määrin huomioidaan niiden suoria vaikutuksia kansalaisten oikeusturvaan.

Niin sanotut siirtyvät määrärahat voivat helpottaa ensi vuoden budjettia osassa oikeudenhoitoa. Siirtyvien määrärahojen käyttö kuitenkin vain siirtää ongelmia eteenpäin ja kasvattaa huomattavien henkilöstövähennysten riskiä erityisesti vuodesta 2028 alkaen. Lyhytjänteinen rahoitus vaarantaa viime vuosina käynnistyneen tuomioistuimien ruuhkien purkamisen ja vaikeuttaa osaavan henkilöstön rekrytointia sekä sitouttamista.

Rahoitusta tarkasteltaessa on huomioitava koko oikeudenhoidon ketju kokonaisuutena. Poliisin, syyttäjien, tuomioistuinten, yksityisen ja julkisen oikeusavun, ulosoton ja rikosseuraamusalan toiminta muodostaa kokonaisuuden, jossa yhden vaiheen ruuhkautuminen siirtää ongelmaa seuraavaan. Eri toimijoiden tarpeita ei tule asettaa vastakkain. Pysyvä ja ennakoitava perusrahoitus on turvattava samanaikaisesti ketjun kaikissa osissa, ja uusiin tehtäviin sekä lainsäädäntömuutoksiin on liitettävä niiden todellisia kustannuksia vastaavat määrärahat.

Tuottavuutta ja digitalisaatiota tulee edistää, mutta niiden varaan ei voi rakentaa perusteettomia säästöoletuksia. Uusien tietojärjestelmien käyttöönotto ja kehittäminen vaativat alkuvaiheessa henkilöstön aikaa ja rahoitusta, eivätkä ne korvaa lainkäyttöön, syyteharkintaan tai asiakastyöhön tarvittavaa asiantuntijatyötä. Henkilöstöön kohdistuvat säästöt lisäävät kuormitusta, heikentävät työoloja ja hidastavat asioiden käsittelyä. Lopulta vaikutukset näkyvät oikeuden laadussa, käsittelyajoissa ja kansalaisten yhdenvertaisessa mahdollisuudessa saada oikeutta.

Juristiliitto pyytää lakivaliokuntaa edellyttämään, että vuoden 2027 talousarviossa turvataan oikeudenhoidon toimijoiden riittävät henkilöstö- ja toimintamenot ja että hallitus sitoutuu pysyvään, ylivaalikautiseen rahoitusratkaisuun. Säästöjen vaikutukset käsittelyaikoihin, alueelliseen yhdenvertaisuuteen, henkilöstön jaksamiseen ja oikeudenhoidon laatuun on arvioitava avoimesti.

Oikeusturvan toteutuminen ei saa riippua siitä, missä päin Suomea asia käsitellään tai kuinka pitkään yksittäinen ihminen tai yritys pystyy odottamaan ratkaisua.

Oikeudenhoidon rahoitus on investointi yhteiskunnan vakauteen, luottamukseen ja kilpailukykyyn. Oikeusvaltiota ei saa murentaa tekemällä sen ydintoiminnoista pysyvästi aliresursoituja.

Liisa Aro
toiminnanjohtaja
Juristiliitto – Juristförbundet
liisa.aro@juristiliitto.fi